

Saaremaa Vallavalitsus
vald@saaremaavald.ee

Avaldajad: vastavalt lisatud nimekirjale

Avaldajate esindaja: vandeadvokaat Liisa Linna
Advokaadibüroo LIVERTE
e-post: liisa@liverte.ee

Teie: 27.11.2024 nr 5-2/5451-3

Meie: 10. detsember 2024

SEISUKOHAD Tahula külas Tahula suurfarmi detailplaneeringu menetluses

27. novembril 2024 vastas Saaremaa Vallavalitsus avaldajate poolt esitatud seisukohtadele ja vastuväidetele **Tahula külas Tahula suurfarmi detailplaneeringu** (edaspidi *detailplaneering*) kohta. Oma vastuskirjas palub vald esitada hiljemalt 10. detsembril seisukoht, kas avaldajad jäävad oma vastuväidete juurde.

Käesolevaga kinnitan, et avaldajad jäävad oma 20. novembril 2024 kirjalikult esitatud ning 28. novembril 2024 toimunud avalikul arutelul suuliselt täiendatud seisukohtade ja vastuväidete juurde.

Olenemata sellest, et vald on andnud oma vastuskirjas avaldajatele mõista, et kogukonna poolt esitatud vastuväiteid arvesse ei võeta ning mingeid muudatusi detailplaneeringusse ei viida, paluvad avaldajad, lähtuvalt vajadusest tagada lähipiirkonna elanike heaolu ja turvaline elukeskkond, veelkord Saaremaa vallal kaaluda keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamist ja läbi viimist ning planeeritava otstarbekuse ja mõjude analüüsimist enne selle Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile heakskiitmiseks saatmist.

Soovime siinkohal esitada vastused ja seisukohad, mis peaksid andma põhjuse nii vajalike muudatuste tegemiseks detailplaneeringusse planeerimisseaduse § 137 lg 1 alusel ning menetlusvigade parandamiseks.

1. Üldplaneeringu tõlgendamine ja asukoha valik

Vald on oma vastuskirjas toonitanud, et üldplaneeringu tõlgendamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne ja õigus. Sellegipoolest ei ole üldplaneeringu tõlgendamine kohaliku omavalitsuse privileeg. Saaremaa valla poolseid tõlgendusi kehtivatest üldplaneeringutest on ka varasemalt kohtute poolt ümber lükatud ja parandatud (nt haldusasjas nr 3-18-506).

Avalikul arutelul jäi kõlama, et vald tunnistab, et kehtivas üldplaneeringus ei ole ette nähtud biogaasijaama ning suurfarmi laienemist väärtuslikule põllumaale, ent sellest on vald otsustanud kaalutusõigusega mööda minna. Samuti mainiti valla poolt, et igale üldplaneeringus märgitud ettevõtlusmaa juhtotstarbega alale biogaasijaama planeerida ei tohi ning Tahula puhul on erand tehtud valla diskretsioonil. Kaalutlustena on nii detailplaneeringu seletuskirjas kui ka detailplaneeringu vastuvõtmise korralduses 15.10.2024 nr 2-3/1058 on välja toodud: „*Antud asukoha sobilikkust on hinnatud ka lähtuvalt tooraine transpordist, tootmiseks vajaliku sisendi asukohast ja lõpptoodangu tarbija asukohast. Kavandatav tegevus on plaanis siduda Sikassaare küla Tiigi kinnistul asuva serverikeskusega, kust rajatakse biogaasijaamani side- ja elektri kaabelliinid ning biogaasijaamast rajatakse soojustorustik koostootmisjaamast 4,7 km kaugusel paikneva Kuressaare linna kaugkütte soojusvõrguni*“.

Ometi on 21. novembril 2024 lõpetatud Haeska biogaasijaama detailplaneeringu menetlust algatatud just sama argumendiga. 23. mai 2024 Saaremaa vallavolikogu istungil on Haeska külas asuvalle Krissi maaüksusele valitud biogaasijaama asukoht lähtudes suurima tooraine tootja (Kõljala Põllumajanduslik OÜ farmikompleks Suurfarmi katastriüksusel) lähedusest, sealjuures arvestades, et see asuks teiste toorainet pakkuvate farmide suhtes (Kõljala Põllumajanduslik OÜ teised laudahooned, Kärla Põllumajandusühistu TÜH, Rauni Põllumajanduse OÜ, Valjala Põllumajanduslik OÜ, Karja OÜ, Ratla OÜ, Valjala Söödatehas AS (Saaremaa sigalad), Jurna Talu FIE, Hekva OÜ, sisendite kogumaht on ca 200 000 T/a) logistiliselt parimas asukohas. Prognoositav liikluskoormus biojaama on kuni 25 veokit ööpäevas.

Haeska biogaasijaama asukohal oleks olnud olulisi eeliseid Tahula ees, kuna Krissi kinnistu lähedase farmi näol on tegemist ühe suurima tooraine tekitajaga Saaremaal. Kuivõrd planeeritavad biogaasijaama ehitised asuvad Kõljala Põllumajanduslik OÜ farmi laudakompleksi vahetus läheduses peamiselt maatulundusmaa maakasutuse piirkonnas, siis leidis Saaremaa Vallavolikogu alles selle aasta mais, et planeeritava tegevuse asukoht Haeskas on sobilik, kuna kavandatav biogaasijaam sobitub piirkonna olemasoleva ja planeeritava maakasutusega. Haeska biogaasijaam oleks olnud ka

oluliselt kaugemal hoonestatud elamualadest, võrreldes Tahula biogaasijaamale valitud asukohaga küla keskses.

Põllumehed on ise kohalikus ajalehes Saarte Hääles 28.03.2024¹ selgitanud, et: „*Küll on aga jõutud selgusele, et jaam oleks kõige mõistlikum püsti panna Haeska piimafarmi juurde. „Me oleme arutanud ka alternatiive, aga täna ei ole me paremat kohta leidnud,” ütles Haug. Esiteks paikneb Haeska ettevõtmisse kaasatud piimaja seafarmide vaates geograafiliselt peaaegu keskpunktis ehk logistiliselt kõige sobivamas paigas, teiseks on Haeska farm jaama jaoks üks suuremaid toormeallikaid.*“

Mereranna Põllumajandusühistu on oma pöördumises avaldajate poole toonud välja, et Haeskal puudus piisavalt tugev elektriliitumine ning farmini viivad teed oleksid logistika korraldamisel aeganõudvamad ning kulukamad ja, et Tahula farm asub logistiliselt kõige soodsamas asukohas. Farm paikneb arendaja hinnangul soodsas asukohas ka seetõttu, et toodetav energia on teoreetiliselt võimalik transportida Kuressaares asuvate tarbijateni läbi torujuhtme või kaabelliini, mis samuti vähendab transpordist tulenevaid häiringuid.

Avaldajad leiavad, et toodud põhjendused Tahula eelistamiseks on otsitud. Kuna biogaasijaam peaks tootma biogaasi üle kogu Saaremaa kokku kogutud loomsetest biojätmetest, siis on ainuõige, et selle asukoha valik tehakse üldplaneeringu tasandil ning Haeska detailplaneering algatati üldplaneeringut asendava detailplaneeringuga kuna antud alal üldplaneering puudus. Parim lahendus on aga siiski asukoha valik teha Saaremaa uue üldplaneeringu menetluses, mille eskiis on saanud valmis biogaasijaamade detailplaneeringute lahendusega samaaegselt. Ökonoomne ei ole detailplaneeringute rutakas menetlus olukorras, kus küsimus, mida soovitakse lahendada puudutab kogu Saaremaad ega sõltu niiväga konkreetse kinnistuomaniku huvist oma maatükki väärindada.

Siinkohal viitan avalikul arutelul avaldajate poolt mainitud Lääne-Eesti ringbiomajanduse teekaardile, mis valmis 2024.a septembris Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi tellimusel ning milles on toodud välja Saaremaal kaks potentsiaalset biogaasitehase asukohta Haeskas ning teine idarannikul. „*Piirkondlik teekaart peaks olema erinevate osapoolte kokkulepe,*“ on välja toodud ka teekaardi sissejuhatuses.

Selle asemel, et aga sedavõrd olulise käitise ja selle juurde lahutamatu kuuluva taristu asukohta teaduslikele soovitustele tuginedes analüüsida ning kogukonnaga enne algatamist suhelda, on vald Tahula suurfarmi detailplaneeringut menetlenud enneolematu kiirusega.

¹ <https://saartehaal.postimees.ee/7989545/pollumeeste-biogaasijaam-pani-kogukonna-kaarima>

Tegelik põhjus asukoha valikuga kiirustamisel on tulenenud biogaasijaama rajamiseks soovitava riikliku toetusmeetme piiratud ajaraamist. Seetõttu on isegi vald ise (Haeska DP algatamisel) tõdenud, et detailplaneeringu koostamisega on kiire.

Avaldajad leiavad, et olenemata sellest, et Tahula biogaasijaamale on Euroopa Liidu taaste- ja vastupidavusrahastust eraldatud viis miljonit eurot toetust, mille väljamaksmiseks peab projekt olema täielikult ellu viidud ja seda tõendavad dokumendid esitatud KIKile hiljemalt 2026. aasta 31. märtsiks, ei saa nii olulise mõjuga objekti planeerida elukeskkonda tormakalt ning vajalikke mõjuuringuid läbi viimata.

Detailplaneeringu menetlus tuleks peatada Saaremaa valla üldplaneeringu menetlemise ajaks vähemalt kuni üldplaneeringu vastuvõtmiseni.

Avaldajad vaidlevad vastu ka valla vastuskirjas toodud etteheitele, nagu oleks asjakohatu viide menetletavale üldplaneeringule ja selle menetluses riigiametite poolt esitatud juhistele.

Riigikohus on selgitanud juba kümne aasta eest, et kohalikul omavalitsusel ei ole keelatud planeeringu kaalumisel võtta arvesse asjakohaseid mittesiduvaid dokumente, sh koostamisel oleva kõrgema astme planeeringu eesmärke. „*Avalik haldus peab vältima vastuolulist tegutsemist. Kaalutusõiguse teostamisel ei tule arvestada üksnes õigusaktidega, vaid kõigi oluliste asjaoludega (HMS § 4 lg 2)*“. (RKHKo 3-3-1-87-13, p 12).

5. detsembril 2024 avalikustatud uue Saaremaa valla üldplaneeringu eskiisi kohaselt võib lugeda biogaasijaama suurtootmise määratluse alla (tootmise, logistika ja muu taolisega seonduv ettevõtlustegevus, millega kaasneb oluline ruumiline mõju.) Üldplaneeringu mõistetes on oluline ruumiline mõju määratletud järgmiselt: *Oluline ruumiline mõju - mõju, millest tingitult muutuvad eelkõige transpordivood, saasteainete hulk, külastajate hulk, visuaalne mõju, lõhn, müra, tooraine või tööjõu vajadus ehitise kavandatavas asukohas senisega võrreldes oluliselt ning mille mõju ulatub suurele territooriumile.*

ÜP eskiisis on välja toodud, et suuremahuline äri- ja tootmistegevus tuleb võimalusel suunata üldplaneeringuga määratud vastava juhtotstarbega maa-alale.

- Elamud ja negatiivset mõju (näiteks gaasi, suitsu, auru, lõhna, tolmu, tahma, peegeldust, müra, vibratsiooni) avaldav tootmine (sealhulgas põllumajanduslik) peavad asetsema üksteisest kaugusel, mis vastab sanitaarkaitse normidele sh juhul, kui muudetakse olemasoleva tootmishoone kasutusotstarvet.
- Tootmistegevuse kavandamisel tuleb tagada, et kavandava tegevusega (eraldiseisvalt või koosmõjus teiste ettevõtetega) ei kaasne olulisi negatiivseid häiringuid ümberkaudsetele aladele (saasteainete piirväärtuste ületamist väljaspool kaitise territooriumi ja/või lõhnaaine häiringutaseme ületamist ja/või vastavale alale kehtestatud müra normtaseme ületamist).

- Tootmishoonete rajamisel säilitada olemasolev kõrghaljastus võimalikult suures ulatuses. Vajadusel rajada haljaspuhver, mille laius häiringute leevendamiseks peab üldjuhul olema minimaalselt 30–50 m.
- Loomafarmide ja muude võimalike lõhnaallikate kavandamisel tuleb arvestada valitsevate tuulesuundadega. Need tuleb võimalusel planeerida reljeefilt madalamale ja valitsevate tuulte suhtes allatuult ning sõnnikuhoidlad jmt ümbritseda õhu liikumist suunavate barjääridega (hekid, puud, varjed).
- Sõnnikuhoidla, sõnniku- ja virtsahoidla ning loomapidamishoone peavad olema nõuetekohaselt ehitatud, et vältida põhjavee reostumist, sh olema lekkekindlad ning nende konstruktsioon peab tagama ohutuse ja lekete vältimise hoidla käitamisel, sealhulgas selle täitmisel ja tühjendamisel
- Loomafarmide, sõnnikuhoidla, sõnniku- ja virtsahoidlahoidla, sõnnikuauna ja muu põhjavee reostamise riskiga äri- ja tootmishoonete ning rajatiste ehitamine on keelatud veehaarde toitealadele.

Tahula suurfarmi alal on äri- ja tootmise maakasutuse juhtotstarve märgitud ikka ainult senise farmi alale mitte aga alale, kuhu planeeritakse biogaasijaama ehitisi.

2. Menetluslikud minetused

- ***Keskkonnamõjude hindamine*** –

Avaldajad tõid oma kirjalikes vastuväidetes esile põhilise menetlusliku minetusena keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamata jätmise.

Vald on jäänud seisukohale, et KSH-d ei ole vaja. Kavandatav käitis ei liigitu Majandus-ja taristuministri 02.02.2016. a määruse nr 10 „Kemikaali ohtlikkuse alammäär ja ohtliku kemikaali künniskoguse ning ettevõtte ohtlikkuse kategooria määramise kord“ lisa kohaselt ohtlikuks ettevõtteks kuna käitises ei kavandata toodetava biogaasi ladustamist.

Tõsi on, et detailplaneeringu seletuskirja kohaselt „*Planeeringualale on planeeritud ka biogaasi tankla. Gaasitankla varustamine suruõhugaasiga hakkab toimuma kavandatavast biogaasijaamast gaasitorustiku kaudu, gaasi hoiustamist tanklas ei ole planeeritud.*“

Samas selgus avalikul arutelul, et gaasitrassi asukoht on alles maaomanikega kooskõlastamisel ning vald on avaldajate päringule vastates 06.12.2024 nr 5-2/6400-2 kinnitanud, et vallal gaasitrasside koridoride paiknemise kohta koostatud eskiisi esitatud ei ole. Seega on üleüldse lahtine küsimus - millal ja kas gaasitrass välja ehitatakse biogaasijaamast gaasi eksportimiseks.

Arendaja selgituste kohaselt avalikul arutelul on torujuhtme ja kaabelliini puudumisel gaas võimalik laadida spetsiaalsesse veoki poolhaagisel asuvasse konteineritesse, mille abil on see võimalik tarbijateni toimetada. Selgusetuks jääb aga kuidas on tagatud vedude toimimine ilma selleta, et krundile planeeritakse ikkagi ka tankla, sest kui peaks mingil põhjusel tekkima takistus gaasi äravedudes, ei ole tõenäoline, et toodetud gaas lihtsalt välisõhku vabastatakse.

Selleks aga, et käitis ei liigitu ohtlikuks ettevõtteks kemikaaliseaduse mõistes, ei tohi biogaasi hoiustamise summaarne kogus ületada ohtliku ehk C-kategooria ettevõtte ohtlikkuse alammäära vastavalt majandus- ja taristuministri 02.02.2016 määruses nr 10 toodud künniskogustele, milleks on 5 tonni. Hetkel ei ole teada mitu tonni biogaasi võib halvimal juhul Tahula jaamas lattu jääda, kui toruühendused ei valmi ning väljavedudega on raskused.

- **Plahvatusoht** -

DP-s ei ole käsitletud seda, milline oleks siiski riskistsenaariumi korral plahvatuse kahjustuste ulatus. Olemasolevast hoonest ca 150 meetri raadiuses asuvad Änni talu, Juta talu ja Kuldsekodu korterelamu; ca 300 meetri kaugusel Sarapiku talu ning majutusasutus Tahula hotell. Hetkel puudub mistahes kindlus, et plahvatuse korral ei satu ohtu läheduses elavad inimesed ning ka tulevikus Tahula hotelli külalastajad. Olenemata sellest, et praegu Tahula hotellis aktiivset äritegevust ei toimu, siis plahvatusohtliku käitise rajamine lähetele muudab ka majutusasutuse uuesti avamise ebatõenäoliseks. Plahvatuse ja tuleohtu riskihinnang tulnuks koostada KSH raames, mida paraku ei ole läbi viidud. DP materjalidest ei selgu, kas tegemist on ohtlike ainetega ning kemikaaliseaduse kohase ohtliku ettevõttega, mille kavandamisega kaasnevad ümbritsevale keskkonnale ka ohualad.

Asjaolu, et Päästeamet on antud DP kooskõlastanud 30.09.2024 kirjaga nr 7.2-3.4/1861-5 märkusteta, ei välista kuidagi DP koostamise korraldaja kohustust vajalikud uuringud ja mõjuhindamised läbi viia. Päästeamet lähtud kooskõlastuse andmisel ette antud DP materjalist, mis on olnud hetkel puudulik.

Juhime kohaliku omavalitsuse tähelepanu, et detailplaneeringuga ehitusõiguse andmisel on vajalik veenduda, et kõik vajalikud mõjud oleksid hinnatud ja tegevuse kavandamine oleks võimalik.

PlanS § 4 lõike 2 punktile 5 tuleb kohalikul omavalitsusel tagada, et detailplaneeringu koostamisel hinnatakse selle elluviimisega kaasnevaid asjakohaseid majanduslikke, kultuurilisi, sotsiaalseid ja looduskeskkonnale avalduvaid mõjusid ning seda isegi siis kui puudub KSH kohustus.

- **Õhusaaste** -

Avaldajad on toonud esile vajaduse hinnata põhjalikumalt võimalikke lisanduvaid lõhnhäiringud, kuivõrd juba praegu mõjutab Tahula suurfarmist tuleb õhusaaste piirkonna välisõhu kvaliteeti.

Valla vastus avaldajatele on demagoogia – väidetavalt hakkab kavandatud tootmine hoopis avaldajate eluolu tervist ja vara positiivselt mõjutama. On äärmiselt küüniline väita, et Kuressaare linnale toasooja tootmine mõjutab positiivselt Lilbi, Tahula, Upa külade elanike kinnisvara väärtust ja elukeskkonda. Teada on, et plahvatusohtliku ja lõhnhäiringuid põhjustava käitise läheduses langevad elukondliku kinnisvara hinnad. Samuti kahjustab selline tootmine piirkonna majutusasutuste ettevõtlusvabadust.

Valla hinnangul toimub gaasi tootmine hermeetilistes mahutites, kuid kuna planeeritud on hakata Tahulas töötleva kõikide suuremate Saaremaa põllumajandusettevõtete sõnnikut ja läga, tähendab see lõhnhäiringutega vedude sagenemist külade vahel, kusjuures välistatud ei ole tõrked ka toore mahalaadimisel.

Siiski kinnitab ka vald, et kavandatud lisanduvast laudast võib tõesti suureneda õhuheidete hulk (lauda laienemisega seoses on kavandatud, et loomi tuleb juurde 62,5%!) ning lauda väljaehitamisel tuleb taotleda keskkonnamuutust ning selle raames hinnatakse täiendavalt välisõhku heidetavate saasteainete koguseid. Seega on põhimõtteliselt juba täna teada, et lõhnhäiringud planeeritavast suurfarmi laienemisest tekivad, kuid teada ei ole Tahula biogaasijaama lõhnainete hajuvusarvutused ja lõhna ning saasteainete emissioonide modelleerimise andmed. Vastavalt vallast 6. detsembril saadud infole: „*Ekspert hinnang koostatakse vastuvõetud planeeringulahendust arvestades (mis on täpsustunud võrreldes planeeringu KSH eelhinnangu aluseks olnud eskiisiga), arvestades nii biogaasijaama põletusseadmeid kui ka laudahooneid. Ekspert hinnang esitatakse vallale 13.12.2024, misjärel on see vallal võimalik esitada kõigile huvilistele.*“

Avaldajad saavad seega alles vahetult enne ärakuulamist ministeeriumis tutvuda olulise uuringuga ning on võimalik, et sellise dokumendi läbi töötamiseks asjatundja abiga ei jää piisavalt aega ei kogukonnale ega ka ministeeriumile.

- **Liikluskoormus ja teed** -

Lisaks õhusaastele on avaldajad tundnud muret ka liikluskoormuse kasvu osas. Valla vastuskirjast ilmneb, et vald ei pea vajalikuks leppida arendajaga kokku täpsemaid taristu väljaehitamise tingimusi ja nõudeid enne detailplaneeringu kehtestamist. See võib aga tähendada, et kulude kokkuhoiu mõttes võib huvitatud isik piirduda minimaalse teeremondiga mitte aga tee laiendamise ja rekonstrueerimisega. Jalakäijate ja kergliiklejate ohutuse tagamine peab olema elementaarne eesmärk käesoleva planeeringulahenduse juures. Samuti toob liiklusvoog kaasa tunduvalt suurema mürafooni ning ilmselt ka juurdepääsuteede laiendamise vajaduse erinevate talumaade arvelt. Kõiki neid küsimusi ei ole planeeringulahenduses piisavalt käsitletud.

Juba täna kannatavad põllumajandustehnikast tuleneva transpordi koormuse all Tahula, Lilbi ja Upa küla elanikud kuna külade vahel käib tihe sõnniku vedamine. Ennekõike kannatavad transpordi

koormuse all Kuldsekodu kortermaja elanikud. Oleks mõeldamatu seal liikluskoormust veelgi suurendada. Kortermaja jääb Tahula farmiteest vaid 20 meetri kaugusele.

Tihti tuleb Tahula farmitee ja Kuivastu maantee ristmikul ette olukordi, kus põllumajandusmasinad lihtsalt ei keera vabalt ristmikult välja ja mõlemal suunal tekib liiklusohlike olukordi. On olukordi, kus Kuivastu või Kuressaare poolt tulevad autod tekitavad ummiku, kuna farmitehnika on teel ning on teistest palju aeglasem ja suurem ning möödumine on teiste liiklejate jaoks keeruline. Seal on tihti nähtud riskantseid möödasõite ja muid liiklusohlike olukordi. Kuivõrd see ristmik jääb planeeringualast välja, tuleb ristmiku ohutumaks ümberehitamine ilmselt rahastada valla eelarvest.

Tahula farmitee ristmikust Lilbi/Upa küla ristmikuni on mööda Kuivastu maanteed 600 m. Juba praegu käib tihe sõnniku vedamine Tahula/Lilbi/Upa/ külade vahel suurte masinatega, mille suhtes külaelanikud on rahulolematud. Lisanduv liikluskoormus oleks 600meetrisel lõigul juba väga tuntav liiklustakistus põllumajandustehnika ja autorongide näol ka Kuivastu maanteele. Hetkel on kindlalt ka see teadmata, millist teed kasutades hakatakse Tahula farmini läga vedama. Pole kindel, kas näiteks Leisi poolt tulevad autorongid suunduvad otse Leisi maanteelt Tahula farmiteeni või sõidavad läbi Upa küla Kuivastu maanteeni ja sealt Farmiteele. Leisi maantee on samuti tiheda liiklusega ning on teada, kui keeruline ja kitsas on ka seal Farmiteelt Leisi maanteele välja keerata ja vastupidi. Tekib samuti keerulisi olukordi liikluses. Teada on, et liiklus hakkab ikka sealt läbi käima, kust on kõige mugavam ja lihtsam. Lisame siinkohal avaldajate poolt koostatud joonise eelnevalt toodud liikluskoridoride kirjeldusele (Lisa 1).

Arendaja on viidanud põhjalikele (transpordi) analüüsidele, kuid DP ega KSH eelhinnang ei ole välja toonud täpset transpordivõrgu joonist koos mahtudega. Samuti oleks vaja selget infot, milline saab olema transpordikoormus Kuldsekodu kortermaja juurest. Seda kõike nii selle stsenaariumi korral, kui ühendus Kuressaare Soojusega tuleb kui ka selle stsenaariumi korral, kui toodangut hakatakse (osaliselt või täielikult) autodega transportima.

Viitan veelkord ka Lääne-Eesti ringbiomajanduse teekaardile, mille aluseks olnud uurimistöös toodud välja, et biogaasijaamade sobilikud asukohad on muuhulgas leitud ka optimaalseimat logistikat analüüsidest: „Läga, silo, toidujäätmeid ja puhastite muda viiakse erinevatest asukohtadest biogaasijaama käitlemisse peamiselt raskeveokitega ning seetõttu on kõvakattega teedega ühendatus planeerimise seisukohalt väga oluline. Samuti tuleb arvestada gaasitrassi lähedusega, läbi mille saab toodetud biometaani otse läbi gaasitorustiku turuosalistele tarbimiseks suunata. Biogaasi ja biometaani efektiivseks tootmiseks on vajalik piisav tooraine olemasolu, alates millest muutub biogaasi ja biometaani tootmine mõistlikuks. Biogaasijaamade rajamisel tuleb arvestada, et kokku veetava tooraine mass võib ulatuda kümnete kuni sadade tonnideni päevas, mille kokku vedamine võib osutuda alates teatud kaugusest majanduslikult ebaefektiivseks. Tooraine kogused, veokulu ja turu lähedus on biogaasijaamade planeerimisel võtmetegurid, millele keskenduda.“ („Biogaasijaamade asukohtade optimeerimine Eestis“, Hendrik Eelmäe, 2024, Tartu Ülikool)

Eelviidatud uurimistöö tulemusel leiti, et biogaasijaama jaoks sobilikum asukoht on Haeska mitte aga Tahula.

- **Põhjavesi** –

Avaldajad jäävad ka oma seisukoha juurde, et mõjusid looduskeskkonnale – eelkõige põhjaveele, pidanuks hindama KSH raames. Vald on vastuskirjas pikalt ja põhjalikult käsitlenud põhjavee kaitseks kasutatavatest tehnoloogiatest planeeritavas farmis ent need ei kajastu DP seletuskirjas. Samas on teada, et nii Siluri Saaremaa põhjaveekogum kui Ordoviitsiumi-Kambriumi põhjaveekogum antud piirkonnas on keskkonnaportaali andmetel seisundis „ohustatud“ ning vaadeldavas piirkonnas on põhjavesi looduslikult nõrgalt kaitstud maapinnalt lähtuva punkt- või hajureostuse suhtes.

- **Puudutatud isikute nõusolekud ja kaasamine** -

Täiendavalt eeltoodud minetusele peame juhtima tähelepanu eksitavatele väidetele valla vastuskirjas, mis kahjuks jäid kõlama ka avalikul arutelul ja, mida vald ning arendaja on esitlenud ka kohalikule meediale².

Nimelt väidab vald oma vastuskirjas: „Lisaks on 300 m raadiuses asuvate elamute omanikud andnud kirjaliku nõusoleku DP algatamise taotluses kirjeldatud tegevusele ja taotluse juures olevale eskiisile“

Tegemist oli avaldajate jaoks üllatusliku väitega, mida järgmisel päeval toimunud avalikul arutelul ei olnud võimalik üle kontrollida, kuna väidetavat nõusolekulehte ei olnud avalikustatud detailplaneeringu materjali hulgas.

Valla poolt avaldajatele 06.12.2024 edastatud väljavõttes DP eskiisist ning sellele lisatud kirjas on toodud kinnistute nimed Mäeotsa, Juta, Lauda ja Oro, kuid mitte ühegi kinnistu omaniku allkirju kirjas ei ilmne. Siinkohal on oluline märkida, et Oro kinnistu kuulub arendajale Mereranna Põllumajandusühistule endale; Mäeotsa ja Lauda kinnistud ei ole otseselt farmi piirinaabrid ning asuvad sellele mitte lähemal kui mõnede avaldajate talud ning Tahula farmist üle tee paikneva Juta kinnistu omanik töötab avaldajatele teadaolevalt Tahula suurfarmis ning ei pruugi seetõttu olla erapooletu.

Tahula suurfarmi otseseks piirinaabriks on Änni talu, mille omanikule ei ole tutvustatud detailplaneeringu eskiisi ja ta ei ole kindlasti andnud ka sellele oma nõusolekut. Samuti ei ole

² <https://saartehaal.postimees.ee/8141853/200-allkirja-kogukond-lasi-tahula-biogaasitehase-plaani-soelapohjaks>

planeeringule andnud nõusolekut Kuldsekodu, Andrese, Arupõllu ega Tamme kinnistute omanikud, mis asuvad samuti farmi vahetus läheduses – 500 m raadiuses. Siinkohal esitan nimetatud kinnistute omanike allkirjastatud kinnituskirjad selle kohta, et neile planeeringulahendust enne algatamist ei tutvustatud ja nende nõusolekuid ei küsitud (Lisad 2 – 7).

Järelikult jääb arusaamatuks, millele tugineb valla väide, et naaberkinnistute omanikud on nõus DP lahendusega.

Avaldajad soovivad ka rõhutada, et kohalike elanike vastuseis ei saanud vallale tulla üllatusena. Saaremaa vallas varasemalt biogaasijaama rajamiseks esitatud detailplaneeringu algatamise taotlustele Sikassaares ja Upal tekkinud kohalike vastuseisu tõttu lõpetati planeeringumenetlused. Ka Haeska biogaasijaama planeeringu algatamisotsuses on toodud esile, et eeldada võib, et biogaasijaama rajamise vastu on suur avalik huvi.

Tahula suurfarmi detailplaneeringu algatamise korralduses sarnast eeldust välja toodud ei ole, mistõttu on avaldajatel tekkinud ka õigustatud küsimus – miks ei pea vald Tahula, Upa ja Lilbi küla elanike õigusi ja huve oluliseks ja piisavaks, et neid samuti arvesse võtta. Saaremaa vald on hiljuti pidanud võimalikuks tulla vastu isegi Varkja ilmaradari vastu seisnud 19 inimesele, mil vald tõdes, et ehitusluba ei saa anda kohaliku kogukonna nõusolekuta olgugi, et radarimasti vastu seisti pelgalt selle visuaalse häiringu tõttu.³

Eeltoodud menetluslike rikkumiste ning sisuliste vastuväidete tõttu palume veelkord avalikustamisel esitatud vastuväiteid arvesse võtta ning jätta detailplaneering kehtestamata või peatada vähemalt selle menetlemine üldplaneeringu koostamise ajaks PlanS § 79 lg 1 alusel.

Lugupidamisega,

Allkirjastatud digitaalselt

Liisa Linna
Vandeadvokaat
Avaldajate volitatud esindaja

³ <https://saartehaal.postimees.ee/8129724/saaremaa-vald-ei-andnud-varkja-ilmaradarile-ehitusluba>

Lisad:

1. Kaart transpordikoridori kohta
2. – 6. kinnituskirjad lähiala maaomanikelt

Avaldajate nimekiri

1. MARTIN RAAMAT
2. TRIIN RAAMAT
3. ECOMATIC AS registrikood: 10432999; tegevuskoha aadress Saaremaa vald Tahula küla Motelli ja Otsa
4. ANNE AKSALU
5. KERLI AKSALU
6. LAURI AKSALU
7. ROBIN OOPKAUP !
8. SIRJE MERE
9. ARDO RASSEL
10. KAI-SANDRA SOOM
11. EVE AEDLA
12. KRISTIINE NÄÄLIK
13. TÕNIS JÕEVERE
14. URVE TIITS
15. AILI TOOM
16. ANDERO TOOM
17. JANNO TOOM
18. NETE KUKK
19. KRISTI HÄNG

20. EVON LAANEMAA
21. BIRGIT PAJU
22. AUGUST VIRVESTE E
23. ELMA VIRVESTE
24. ROLAND SAAR \
25. KRISTI PÕLD
26. TIIT PÕLD
27. RIINA PÕLLUÄÄR
28. MARVE KULL
29. KUNO KUUSK
30. HELEN ILMAST
31. KAIRE BRANT 4
32. ANNELA NÄÄLIK
33. HENRI ÕUN
34. INNAR ÕUNPUU
35. MAARIKA LÄTT
36. ELIZABETH ÕUNPUU
37. MARGO NÄÄLIK
38. HEIMO NÄÄLIK
39. NAIMA LEMBER
40. HEIGO NÄÄLIK
41. MARILI PEHME
42. RAIN ROOM
43. TAALJA ROOM
44. RAUL ROOM
45. MAIE ADER
46. ETHEL PRAKS
47. JAANUS ADER
48. PRIIT PRAKS
49. SALME SUUSTER
50. MIHKEL VENDEL

51. GERDA AUS
52. VEELIKA REINVÄLI
53. MARI-LIIS RAND
54. OTT RAUD
55. EDGAR TORN
56. ERVIN LEMBER
57. KRISTIINA LEMBER
58. MEELIS MÄEOTS
59. HELI ÕUNPUU
60. ELITA TORN
61. EDITA TORN
62. ERKKI KÄÄRT
63. AADU SEPP
64. EGITA TORN-SEPP
65. MARGUS BRANT
66. EVA KALEV
67. AIVAR JOHANSON
68. KAUPPO KAAR
69. KIRSI KIVI
70. MARGUS AAVIK
71. LIINA HANSEN
72. TAMBET HANSEN
73. TIINA HANSEN
74. KÄRT HANSEN
75. ALLAN NÄÄLIK
76. SILVER ŠEFER
77. MARIS LIGI
78. JUTA VALGE
79. LEA MALK
80. ANDRUS MALK
81. MARKO MERI

82. VAIGE KEERBERG
83. VELJU KUUSK
84. TANEL KUUSK
85. HELLEN MÄGI
86. HELIN MÄGI
87. EVELYN MÖLDER
88. ERIKA MÄGI
89. ANTS BERENS
90. IRIS BERENS
91. JAANIKA KUUSK
92. KERMO ULJAS
93. MARIO KOPPEL
94. HELL-MARII SEPP
95. KAI DOR SEPP
96. RIINA TAMBUR
97. ESTER NÄÄLIK
98. LIIA MURUVEE
99. ANDRES SUURSAAR
100. MARE SUURSAAR
101. MEELIS SUURSAAR
102. MAAREK SUURSAAR
103. LIILI VARVAS
104. AASAR VARVAS
105. MIKK VARVAS
106. ALLAR PAJU
107. MARIKA RAAMAT
108. TOOMAS RAHNEL
109. KARL RAHNEL
110. MARJU RAHNEL
111. PRIIT RAHNEL
112. RIHARD TALL

113. DEIRI RANDMETS
114. AIVAR RAAMAT
115. IRINA JÕEVERE
116. JANNE OSMALJAN †
117. JÜRI OSMALJAN
118. LJUBOV NÄÄLIK †
119. MARTIN KURIS
120. KEIT LEES †
121. KAIRI KUNING †
122. KRISTHEL RAHNEL †
123. OLAVI PAJU
124. TIIT KREIS
125. PIRET KREIS †
126. LUULE KUNING
127. VELLO KUNING †
128. KATRI KASK
129. RAUL KASK †
130. GERTRUD VIRVESTE †
131. RANDO JÄRVALT †
132. ANU MURULA †
133. VIRVE MURULA †
134. HANNA MÕIK
135. KERLI KURIS
136. EGERT EAST
137. MERILIIN KURGVEL
138. IVO KUUSIK †
139. MARGUS LAINE
140. ANDRUS LAINE †
141. LIIVI LAINE
142. AIVO MARIPUU
143. JANEK SALONG

144. MOONIKA LÄTT
145. KALMER SUUSTER
146. TAAVI TEDER
147. ENELI TEDER
148. EGERT JUURSOO
149. EGON TORN
150. PIRET ELLI
151. RON TORN
152. ERKKI VINN
153. TRIINU LAIPAİK
154. VÄINO PÄRNASTE
155. ANTTI KOPLISTE
156. GERLI KUUSK
157. OTT LÕUGAS
158. AHTO VIKAT
159. EHA VIKAT
160. RIIVO ALLIK
161. MAIDU LEMPU
162. AIVI LEMPU
163. KEVIN LEMPU
164. LAURI TELLING
165. HAIVI KOPLISTE
166. KRISTEL PRUUL
167. JOEL SEPP
168. IREENE PÄRN
169. VIIVE TÄNAV
170. EGNE TÄNAV
171. IVAR MEITERN
172. KAIRI RAND
173. LEINO JOHANSON
174. GERDA JOHANSON

175. LAURA KLAUKS
176. MARTIN KLAUKS
177. KÜLLI JOHANSON
178. VÄINO JOHANSON
179. LY MCCAFFREY
180. STEN KAJU
181. MARIS ALBERT
182. MERLIN TRUUVÄÄRT
183. MERIKE TRUUVÄÄRT
184. AIVAR TRUUVÄÄRT
185. AGO ALBERT
186. ERIK POST
187. KARMO SALONG
188. HÄLENA KIKERIST
189. JANEK SALONG
190. MARJE SALONG
191. VELLO SALONG
192. REELIKA SALONG
193. GABRIELE SALONG
194. KATRIN LEMBER
195. VILJAR LEMBER
196. ELEN PÄRTEL-SAAR
197. JÜRI SAAR
198. LELET AAVIK-PART
199. JÜRGEN PART
200. TIMMO SAARESTIK
201. PEEP PÖLLUÄÄR
202. LIIS AUVÄÄRT
203. SIRJE KRUUSER
204. KERSTI KOLGECI
205. VALDUR KRUUSER

- 206. KRISTJAN KRUUSER
- 207. GERLIN KRUUSER
- 208. HEIKI TAMM
- 209. KAAREL KRUUSER